

Nr 29.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisutjämningsavgift m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 29 januari 1954 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 62, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden t. o. m. den 30 juni 1955 att, med iakttagande av vad i propositionen anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift samt att godkänna vad departementschefen föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll må här anföras följande.

Fortsatt bemyndigande att meddela föreskrifter om prisutjämningsavgift begäres för tiden till och med den 30 juni 1955.

I propositionen redogöres för ett betänkande från Södra Sveriges skogsindustriutredning angående sågverksindustrien i södra Sverige. Förslag framlägges om inrättande av en särskild lånefond av 5 miljoner kronor för utlämnande av lån till utbyggnad och rationalisering av sågverk. Nämda belopp bör anvisas av ännu icke disponerade prisutjämningsmedel. Vidare föreslås, att statens hantverksinstitut får av prisutjämningsmedel disponera 100 000 kronor för utökad kursverksamhet för arbetsledare, förmän och arbetare inom sågverksindustrien. Slutligen hemställs att kommerskollegium får i uppdrag att genomföra en sågverksinventering.

I propositionen redovisas även en framställning från ett antal skogligen organ rörande medel för skoglig forskning, avseende bl. a. viss om disposition av influtna konjunkturutjämningsavgifter.

Till utskottets behandling har hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 397 av herr *Björnberg* m. fl. och II: 508 av herr *Magnusson* m. fl., vari hemställts, »att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 62 i vad densamma avser fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att för tiden t. o. m. den 30 juni 1955 uttaga prisutjämningsavgift samt i vad densamma avser inrättande av en lånefond av 5 miljoner kronor för utlämnande av lån till utbyggnad och rationalisering av sågverk i södra Sverige»;

II) motionen II: 509 av fru Sandström m. fl., vari hemställt, att riksdagen måtte

1. avslå det av Kungl. Maj:t i propositionen nr 62 begärda bemyndigandet att meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift;

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville — i förekommande fall efter förhandlingar med vederbörande organisationer — vidtaga åtgärder för

a) att återbetalning av pris- och konjunkturutjämningsmedel kan ske före år 1958 på de villkor som i motionen angivits,

b) att av de till ca 7 miljoner kronor uppgående icke bundna medlen av prisutjämningsavgifter 5 miljoner kronor överföres till fonden för skoglig forskning,

c) att viss del av de ca 63 miljoner kronor, som enligt avtal under åren 1958—1962 skall utbetalas till länsstiftelserna, tas i anspråk för central skoglig forskning,

d) att styrelsen för skogsvårdsfonden snarast tillsättes;

3. i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att långivning ur den tillämnade lånefonden för sågverksindustrien icke begränsas till enbart ramsågverk utan även skall få ske till cirkelsågverk.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 508 och II: 509.

Rörande motiveringen för de i propositionen framlagda förslagen hänvisar utskottet, såvitt densamma ej framgår av här nedan intagna yttrande av departementschefen, till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Prisutjämningsavgifter m. m. å vissa skogsprodukter åren 1945—1952, s. 2—5.

Framställningar rörande användningen av influtna prisutjämningsavgifter m. m., s. 5—16.

Beträffande frågan om fortsatt bemyndigande att uttaga prisutjämningsavgift har departementschefen anført följande:

Kungl. Maj:t har sedan den 1 juli 1945 haft riksdagens bemyndigande att för stabilisering av den inhemska prisnivån uttaga prisutjämningsavgift vid export av varor. Syftet med avgiften har angivits vara att förhindra att höga utlandspriser på vissa varor verkar prisstegrande inom landet. Det har förutsatts att när fråga uppkommer om att uttaga prisutjämningsavgift man bör söka nå överenskommelse därom med vederbörande exportörer. Härutöver har uttalats att, vid övervägande av spörsmål rörande prisutjämningsavgift, i varje särskilt fall jämväl andra synpunkter än de rent prispolitiska, bl. a. handelspolitiska synpunkter, bör vinna beaktande. Bemyn-

digandet att uttaga prisutjämningsavgift gäller f. n. till innevarande budgetårs utgång.

Hittills har prisutjämningsavgift endast uttagits på skogsprodukter. I de flesta fall har det visat sig möjligt att träffa avtal med berörda organisationer eller företag om utgående avgifter, i detta sammanhang benämnda konjunkturutjämningsavgifter. I huvudsak som komplettering härtill har prisutjämningsavgifter uttagits genom formellt åläggande för exportörer, som icke anslutit sig till avtalen.

Som framgår av det föregående upphörde uttagandet av pris- och konjunkturutjämningsavgifter under år 1952 till följd av den då inträffade prisnedgången. I propositionen nr 80 till 1953 års riksdag angående prisutjämningsavgift m. m. anförde jag, att i dåvarande läge omedelbart behov av att uttaga prisutjämningsavgift ej förelåg. Jag framhöll emellertid, att de senaste årens erfarenheter givit vid handen, att tvära omkastningar i prisutvecklingen kunde inträffa, särskilt för sådana råvarumässiga produkter, på vilka den svenska exporten till mycket stor del är uppbyggd. Dessa omkastningar hade mycket kännbara återverkningar på vårt inhemska kostnadsläge. Då det icke var uteslutet att liknande omständigheter som de, vilka under åren 1950 och 1951 medförde kraftiga prislefverskjutningar i vår utrikeshandel, åter kunde inträffa, borde bemyndigandet för Kungl. Maj:t att uttaga prisutjämningsavgift förlängas t. o. m. den 30 juni 1954. Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag lämnade riksdagen Kungl. Maj:t ifrågavarande bemyndigande.

I proposition nr 20 till årets riksdag med förslag till allmän förfogandelag m. m. har bl. a. framlagts förslag till allmän ransoneringslag, vari upptages bestämmelser om uttagande av prisutjämningsavgift. Sådan avgift kan enligt förslaget, då lagen är i tillämpning, uttagas vid utförsel ur riket av förnödenhet, som erfordras för krigsbruk eller för ekonomisk försvarsberedskap eller som eljest är av vikt för befolkningen eller produktionen. Avgift kan sålunda utgå på grundval av försörjningsmässiga synpunkter. På samma grunder, som jag tidigare anført, anser jag emellertid, att Kungl. Maj:t härutöver av främst prispolitiska skäl alltjämt bör äga befogenhet meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift. Bemyndigandet för Kungl. Maj:t att uttaga prisutjämningsavgift torde därför böra förlängas förslagsvis med ett år t. o. m. den 30 juni 1955. Liksom hittills bör det göras generellt.

I fråga om användningen av influtna prisutjämningsavgifter har *departementschefen* anført följande:

Riksdagen har tidigare vid upprepade tillfällen haft att taga ställning till frågor rörande disposition av influtna prisutjämningsavgifter. I detta sammanhang finns anledning att anmäla de förslag, som framlagts av Södra Sveriges skogsindustriutredning i ett betänkande om sågverksindustrien i södra Sverige.

Underlaget för utredningens förslag är en beräknad kraftig ökning av

timmertillgångarna i södra Sverige. Utredningen anser nödvändigt, att sågverksindustrien bygges ut för att motsvara de krav i fråga om kapacitet, som de ökande timmertillgångarna kommer att innebära. För att möjliggöra denna utbyggnad bör enligt utredningens mening åtgärder vidtagas på två linjer. Dels föreslås upprättande av en lånefond om 25 miljoner kronor. Härvidlag anmäler emellertid fem av utredningens 11 ledamöter avvikande mening. Dels föreslår utredningen, att ett särskilt rationaliseringsorgan inrättas. Kostnaderna för ifrågavarande organ beräknas för en tioårsperiod till 3,8 miljoner kronor och anses böra bestridas av prisutjämningsmedel.

Som framgår av de yttranden över utredningens förslag, vilka återgivits i det föregående, har vissa remissinstanser ansett, att den verkliga ökningen av sågtimmerproduktionen blir mindre än den av utredningen beräknade och att särskilda åtgärder för att utvidga sågverksindustriens kapacitet ej är erforderliga. I åtskilliga remissyttranden har anförts, att sågverksindustrien utan stöd av staten kan genomföra en behövlig utbyggnad och rationalisering.

Även om ökade timmertillgångar icke blir tillgängliga på marknaden i den utsträckning, som utredningen förutsatt, är det enligt min mening önskvärt, att betingelser skapas för en utbyggnad av sågverksindustrien i södra Sverige. Härigenom kan kapaciteten ökas och produkterna förbättras. I likhet med flertalet remissinstanser förutsätter jag, att en sådan utbyggnad i stor utsträckning kan genomföras utan finansiell medverkan från statens sida. En väsentlig del av de medel, som erfordras, torde i vanlig ordning kunna erhållas genom banker och andra kreditinrättningar. Jag förutsätter också, att redan befintliga företag i icke obetydlig utsträckning kan disponera egna medel för ombyggnad, maskinanskaffning och andra åtgärder, som syftar till förbättrad kapacitet. Man måste emellertid räkna med att i en del fall svårigheter kan uppstå att erhålla lån till nyinvesteringar i den utsträckning som erfordras för att projekten skall kunna realiseras. Speciellt torde detta gälla den del av kapitalbehovet, som ligger mellan vad som täcks av banklån mot normala säkerheter och den mest riskbärande delen, som bör tillskjutas av företaget självt. Med hänsyn härtill vill jag förorda att en särskild lånefond av mindre omfattning än utredningen tänkt sig inrättas med huvudsakligt syfte att tjäna som komplettering till övriga till buds stående lånemöjligheter. Jag beräknar för ändamålet 5 miljoner kronor samt föreslår, att detta belopp anvisas av ännu icke disponerade prisutjämningsmedel, i första hand avgifter som influtit vid export av sågade trävaror. Fonden bör förvaltas av statskontoret enligt bestämmelser, som det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda. Låneärendena bör avgöras av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Härvid bör självfallet gälla att lån endast bör medgivas efter noggrann prövning i varje särskilt fall av förutsättningarna för företagets bärighet på längre sikt med hänsyn bl. a. till anläggningens tekniska karaktär samt företagets läge, råvaruförsörjning och avsättningsmöjligheter.

Med anledning av skogsindustriutredningens förslag om inrättande av ett

rationaliseringsorgan vill jag framhålla, att ett betydande behov av rationalisering utan tvivel föreligger. Såsom anförts i åtskilliga remissyttranden synes det emellertid icke nödvändigt att för detta ändamål inrätta ett särskilt organ. I detta sammanhang bör nämnas, att sakkunniga, som tillkallats för att utreda frågan om ett nytt avtal angående driften vid Svenska träforskningsinstitutet, i ett nyligen avgivet betänkande föreslagit, att visst belopp av prisutjämningsmedel skall tilldelas institutet. Härvid har de sakkunniga förutsatt, att av ifrågavarande belopp ca 50 000 kronor om året skall disponeras för avlöning m. m. till två konsulenter med uppgift att medverka till rationalisering av de mindre sågverken. Jag avser att återkomma härtill i ett senare sammanhang, nämligen när frågan om nytt avtal angående driften av institutet skall underställas årets riksdag. Jag torde därvid även få anmäla den av skogsindustriutredningen berörda frågan om stöd åt forskning vid träforskningsinstitutet.

Förslaget om återbetalning på vissa villkor av pris- och konjunkturutjämningsmedel före år 1958 är jag f. n. icke beredd tillstyrka — tillräckliga skäl synes mig ej föreligga att nu frångå de rätt nyligen träffade avtalen i ämnet. Ej heller kan jag tillstyrka utredningens förslag om en särskild handelssekreterare för att undersöka marknadsförhållandena för sågade trävaror i olika länder — det härmed avsedda syftet torde i viss utsträckning kunna tillgodoses genom den utbyggnad av vår kommersiella representation, som under senare år skett bl. a. genom utsändande av handelssekreterare med generellt kommersiella uppgifter.

Vad beträffar behovet av yrkesutbildning har utredningen förordat, att ett av 1950 års sågverksskoleutredning framlagt förslag om försöksvis anordnad kursverksamhet för arbetare och förmän inom sågverksindustrien kommer till stånd. Lämpligt synes vara att pröva möjligheterna att på olika vägar tillgodose behovet av yrkesutbildning på detta område. Jag vill här erinra, att statens hantverksinstitut anordnat vissa kurser för arbetsledare, förmän och arbetare inom sågverksindustrien. Härutöver har institutet anordnat särskilda kurser för sågverksägare, vid vilka även rationaliseringsfrågor beaktats. Från institutets sida har framförts önskemål om ytterligare medel för att intensivt denna kursverksamhet. I avvaktan på ett slutligt ställningstagande till sågverksskoleutredningens förslag förordar jag, att hantverksinstitutet beredes tillfälle att utöka sin kursverksamhet på detta område. Jag föreslår, att för ändamålet av prisutjämningsavgiftsmedel avsättes 100 000 kronor. Kungl. Maj:t torde böra få meddela närmare bestämmelser rörande dispositionen av dessa medel.

Jag biträder utredningens förslag, att åt kommerskollegium bör uppdragas att genomföra en sågverksinventering. Kostnaderna för denna inventering, vilka enligt vad jag inhämtat från komerskollegium uppskattas till ca 20 000 kronor, torde få bestridas med anlåtande av prisutjämningsavgifter. Med ledning av erfarenheterna från denna inventering bör frågan om ändringar av industristatistiken övervägas.

Jag övergår härefter till de framställningar från olika skogligen organ, för

vilka en redogörelse lämnats i det föregående. Förslaget att viss del av de konjunkturutjämningsmedel, som avsetts för de s. k. länsstiftelserna — dessa medel uppgår sammanlagt till ca 63 miljoner kronor — skall få tagas i anspråk för central skoglig forskning anser jag beaktansvärt. Det finns anledning förmoda, att en viss omfördelning av dessa medel, som ger de på den skogliga forskningens område ledande institutionerna förbättrade resurser, skulle vara skogsbruket i dess helhet till större gagn än en splittring av medlen på en rad lokala organ och ändamål. Bestämmelserna om disposition av konjunkturutjämningsavgifterna kan emellertid ändras endast efter överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och vederbörande branschorganisationer. Med hänsyn till vad jag nyss anfört anser jag att möjligheterna att ernå en ändring i detta hänseende av överenskommelserna bör närmare undersökas.

Innan slutlig ståndpunkt tagits till frågan, huruvida vissa för länsstiftelserna avsedda medel kan komma att disponeras för central skoglig forskning, bör det knappast komma i fråga, att ytterligare medel av influtna prisutjämningsavgifter anvisas till fonden för skoglig forskning.

De skogliga organen har vidare förordat, att styrelsen för skogsvårdsfonden skall tillsättas redan nu. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att med beaktande av vad i denna del anförts pröva när denna styrelse bör tillsättas.

Det av skogsstyrelsen och skogsägareföreningarnas riksförbund framförda förslaget att verkställa en utredning om den centrala skogliga forskningens framtida ställning torde få närmare prövas inom jordbruksdepartementet.

Av innehållet i de i ämnet väckta *motionerna* må här återgivas följande.

I de likalydande *motionerna* I: 397 och II: 508 har uttalats, att i dagens läge intet behov föreläge av att uttaga prisutjämningsavgifter. Exportpriserna på skogsprodukter vore i allmänhet redan nu fastlagda långt in på det budgetår, som fullmakten föresloges gälla, och tendensen på världsmarknaden gäve över huvud inte anledning att räkna med någon starkare prisstegring. För att kunna upprätthålla exporten i erforderlig utsträckning vore det snarast angeläget att undanröja återhållande moment, varvid man inte finge bortse från de ogynnsamma erfarenheter bl. a. av retroaktiv tillämpning av bemyndigandet, som exportnäringen tidigare fått göra. Om behov av särskilda åtgärder skulle inträda, hade regeringen möjlighet att förelägga riksdagen därav föranledda förslag i ärendet vid höstsessionen eller nästa vår.

Beträffande användningen av influtna avgifter uttalar motionärerna, att den hittillsvarande utvecklingen, som inneburit en kraftig ökning av Sydsvriges produktion av sågade trävaror under de senaste decennierna, visade att det timmer, som utbjudits till försäljning, också funnit köpare. Man syntes icke heller nu på allvar behöva räkna med svårigheter att avsätta timmer. Man kunde på goda grunder räkna med att i den mån naturliga förutsättningar, såsom råvaruutbud och lönsamhet, vore för handen,

utvidgningar och förbättringar komme att genomföras och nya bärkraftiga sågverksföretag att växa fram genom enskilda initiativ i fri konkurrens. Vad finansieringsfrågan beträffade hade det ingenstädes visats, att det skulle vara större svårigheter för sågverksindustrien att finna kreditmöjligheter än för varje annan industri av liknande storleksordning vare sig i nuvarande läge eller tidigare. Kreditrestriktionerna kunde icke åberopas i detta sammanhang. Den omständigheten att den i och för sig nödvändiga kreditåttstramningen fått en utformning, som närmast påminde om kreditransonering, kunde under inga förhållanden motivera inrättandet av särskilda statliga lånefonder med andra kreditvillkor än dem, som enligt statsmakternas egna direktiv gällde för marknaden i övrigt.

I motionen II: 509 framhåller motionärerna — under erinran att riksdagens bemyndigande vid den tidpunkt, då prisutjämningsavgifterna infördes, ansetts böra tagas i anspråk endast för att bemästra uppkommande svårigheter under en övergångsperiod omedelbart efter kriget och att avgifter under senare år inte uttagits — att det nu, nära tio år efter krigsslutet, inte längre finnes några skäl för fortsatt bemyndigande.

Beträffande tidpunkten för återbetalning av steriliserade medel har motionärerna anført, att skogsnäringen under tiden 1945—1952 inbetalat sammanlagt 1 270 miljoner kronor. Omkring 70 procent därav skulle enligt avtal återgå till företagen. En mindre del hade redan återbetalats, och återstoden, 521 miljoner kronor, skulle enligt propositionen återfås successivt med början år 1958. Enligt motionärernas mening talade starka skäl för att en tidigare återbetalning borde kunna ske i vissa fall. Vid en tidigare återbetalning borde fogas villkoret, att medlen användes till rationalisering.

Vad de medel beträffade, som enligt avtalen inte återginge till företagen, hade under åren en mångfald olika överenskommelser träffats. De mer än 377 miljoner kronor det här gällde avsåges att gå till dels skogliga och sociala ändamål, dels vissa fonder och stiftelser och dels andra icke närmare specificerade ändamål. För skogliga ändamål hade disponerats totalt omkring 137 miljoner kronor. Mer än hälften av dessa medel eller drygt 70 miljoner kronor hade tillförts länsstiftelser för det enskilda skogsbruket. Hittills hade dessa stiftelser erhållit nära 7 miljoner kronor, och de för deras räkning inestående medlen, 63 miljoner kronor, bleve reellt disponibla år 1958 och därefter. En sammanställning av länsstiftelsernas användning av hittills disponerade medel utvisade, att en del av anslagsposterna använts till mera sociala än rent skogliga ändamål. År 1946 bildades fonden för skoglig forskning med 11 miljoner kronor ur diversefonden för prisutjämningsavgifter på trävaror. Fonden uppginge nu till 13 miljoner kronor i runt tal. Avkastningen av denna fond hade huvudsakligast gått till vissa särskilda forskningsuppgifter. I detta sammanhang kunde erinras om att de statliga anslagen till skogsforskningsinstitutet hittills varit knappa. Institutet hade efter budgetåret 1951/52 fått sitt avlöningsanslag generellt nedräknat. Skogshögskolan hade redan år 1947 — efter en utredning —

föreslagits bli omedelbart upprustad, men dessa planer hade ännu ej blivit i sin helhet förverkligade. Den forskning, som bedreves vid skogshögskolan, hade därigenom också blivit lidande. På grund av de knappa statsanslagen hade fonden för skoglig forskning ansett det nödvändigt att anslå medel såväl till avlönande av assistenter som till inredande av lokaler. Så hade skett även beträffande skogsforskningsinstitutet. Med hänsyn till skogens oerhört stora betydelse i vårt lands allmänna hushållning vore det anmärkningsvärt, att såväl skogsforskningen som den högre utbildningen inom området vore föremål för statsmakternas njugghet. Under åren efter kriget hade nu under en relativt långvarig högkonjunktur betydande belopp på över miljarden indragits från skogsnäringen och densamma närstående industrier. När nu inte mindre än 30 procent av de totala avgiftsmedlen icke återginge till ägarna utan avsattes för andra ändamål, borde det vara angeläget, att just den för hela näringen så vitala skogliga forskningen erhöles för framtiden betryggande fondmedel och att de statliga institutionerna på området tillgodosåges. Enligt motionärernas mening borde 5 miljoner kronor av icke bundna medel av pristjämningsavgifter överföras till fonden för skoglig forskning. Motionärerna ville även ansluta sig till det från olika skogliga organ framställda önskemålet att en viss del av de för länsstiftelserna reserverade medlen, 63 miljoner kronor, skulle få tagas i anspråk för central skoglig forskning.

Motionärerna har vidare framhållit, att till skogsvårdsfonden hittills avsatts ca 26 miljoner kronor samt att enligt avtal det skall ankomma på fondens styrelse att bestämma om fondens användning. Någon styrelse hade emellertid ännu inte tillsatts. Då det syntes angeläget, att klarhet snart vunnes om hur skogsvårdsfondens medel skulle disponeras, ansågo motionärerna att styrelse för fonden måtte tillsättas omedelbart samt att plan för medlens disposition måtte utarbetas.

Beträffande långivning ur lånefonden för sågverksindustrien hävdade motionärerna, att lån icke borde utgå endast till utbyggnad eller nybyggnad av stora ramsågverk. De mindre cirkelsågverken kunde kanske inte i full utsträckning mäta sig med ramsågverken när det gällde rationellt utnyttjande av kubikmassan i timret, men deras smidiga anpassning efter marknadsläge och sortimentkrav, deras spridning, som gjorde transporter relativt korta för deras huvudsakliga uppgift, nämligen att förse hemmabyggnadsmarknaden med trävaror, och de erkännanden som sågverksutredningen givit med betoning av deras fulla berättigande, gjorde det angeläget att även för cirkelsågverken skulle kunna erhållas statliga lån till modernisering och utbyggnad. Att hårdhänt rationalisera bort de mindre sågverken skulle skapa svårigheter av olika slag, som ingalunda uppvägs av att man erhöles ett något bättre totalt sågubyte för export.

Utskottet. Riksdagen har alltsedan år 1945 bemyndigat Kungl. Maj:t att, när behov därav ur prispolitiska synpunkter prövas föreligga, meddela föreskrifter om uttagande av pristjämningsavgift för varor, som utföres ur riket.

Avgiftens syfte är att förhindra, att höga utlandspriser på vissa varor skall utöva stegrande inflytande på de inhemska priserna. Det av 1953 års riksdag lämnade bemyndigandet gäller till och med den 30 juni 1954.

I förevarande proposition nr 62 hemställs dels om fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att uttaga prisutjämningsavgift för tiden till och med den 30 juni 1955 och dels om riksdagens godkännande av vad i propositionen föreslagits beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter.

Prisutjämningsavgift har hittills ej uttagits på andra varor än skogsprodukter och ej heller på varor, för vilka jämlikt av Kungl. Maj:t godkänd överenskommelse medel skolat avsättas i annan ordning än i form av prisutjämningsavgift. Sedan under år 1952 enligt skilda av Kungl. Maj:t meddelade beslut prisutjämningsavgifterna successivt upphävts, har under år 1953 sådana avgifter ej utgått.

Vad först angår frågan om förlängning av det gällande bemyndigandet för Kungl. Maj:t att uttaga prisutjämningsavgift har utskottet att jämväl beakta det i de föreliggande motionerna framställda avslagsyrkandet å propositionen i denna del. Samma yrkande förelåg till bedömande även då riksdagen föregående år lämnade det nu gällande bemyndigandet i ämnet.

I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 29 tillstyrkte 1953 års bevillningsutskott, med bifall till proposition nr 80 till samma års riksdag, förlängning till och med den 30 juni 1954 av bemyndigandet för Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift. I nämnda betänkande uttalades från utskottets sida, att det icke vore möjligt att avgöra, huruvida behov komme att föreligga att uttaga prisutjämningsavgift under tiden efter den 30 juni 1953. I likhet med departementschefen fann utskottet att möjligheten därav icke borde uteslutas liksom ej heller att ett läge kunde uppkomma, i vilket det framstode som önskvärt att man bevarat möjligheterna till snabba åtgärder för att stabilisera den inhemska prisnivån. Utskottet underströk tillika, att uttagande av prisutjämningsavgifter och därmed sammanhängande åtgärder borde betraktas såsom speciella anordningar, betingade av exceptionella förhållanden.

Då utskottet nu har att taga ställning till frågan huruvida fortsatt bemyndigande skall lämnas Kungl. Maj:t att uttaga prisutjämningsavgift, är läget i huvudsak detsamma som förelåg, då riksdagen föregående år lämnade det nu gällande bemyndigandet. Med hänvisning härtill och till vad 1953 års bevillningsutskott uttalat tillstyrker utskottet förevarande proposition i vad däri hemställts om fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att för tiden till och med den 30 juni 1955 uttaga prisutjämningsavgift. I enlighet härmed avstyrker utskottet det i de föreliggande motionerna framställda yrkandet om avslag å propositionen i denna del.

I propositionen upptages jämväl frågor rörande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter och vissa därmed sammanhängande spörsmål. Därvid har departementschefen till en början anmält de förslag, som framlagts

av Södra Sveriges skogsindustriutredning i ett betänkande om sågverksindustrien i södra Sverige. Denna utredning hade i syfte att befrämja en önskvärd utbyggnad av sågverksindustrien i Götaland och Svealand utom Värmlands och Kopparbergs län föreslagit dels — med reservation av flera ledamöter — upprättandet av en lånefond om 25 miljoner kronor för nämnda ändamål och dels inrättandet av ett särskilt rationaliseringsorgan, vars kostnader borde bestridas med prisutjämningsmedel. Departementschefen, som ansett önskvärdt, att betingelser skapades för en utbyggnad av sågverksindustrien i södra Sverige, har å sin sida förutsatt att en sådan utbyggnad skulle i stor utsträckning kunna genomföras utan finansiell medverkan från statens sida. Emellertid förordar departementschefen inrättandet av en mindre lånefond om 5 miljoner kronor som stöd åt sågverksindustriens utbyggnad, vilket belopp skulle anvisas av ännu icke disponerade prisutjämningsmedel, i första hand avgifter som influtit vid export av sågade trävaror. Denna lånefond skulle närmast vara avsedd att utgöra en komplettering av övriga till buds stående lånemöjligheter. I en del fall måste man nämligen, enligt departementschefens mening, räkna med att svårigheter kunde uppstå att erhålla lån i erforderlig utsträckning till nyinvesteringar, vilket speciellt torde gälla den del av kapitalbehovet, som låge mellan vad som täcktes av banklån mot normala säkerheter och den mest riskbärande delen, vilken borde tillskjutas av företaget självt.

I de likalydande motionerna I: 397 och II: 508 har yrkats avslag å propositionen i vad avser inrättandet av nämnda lånefond. Såsom skäl härför har framhållits bl. a. att anledning ej föreläge för staten att vidtaga särskilda åtgärder för att bärkraftiga sågverksföretag skulle växa fram, och att det ej vore svårare för sågverksindustrien att finna kreditmöjligheter än för industrien i övrigt.

Utskottet finner för sin del i likhet med departementschefen att en utbyggnad av sågverksindustrien i södra Sverige väsentligen torde böra ske med anlitande av i allmänna marknaden gängse finansieringsmöjligheter. Mot propositionsförslaget att disponera vissa kvarstående prisutjämningsmedel för att bereda ytterligare lånemöjligheter i särskilda fall har utskottet dock intet att erinra. Även enligt utskottets mening torde sålunda en möjlighet att erhålla lån av staten kunna bli av värde för att befrämja den utbyggnad av sågverksindustrien som allmänt vitsordats vara önskvärd. Utskottet tillstyrker sålunda att, på sätt i propositionen föreslagits, av prisutjämningsmedel disponeras ett belopp av 5 miljoner kronor för inrättande av en lånefond för utbyggnad och rationalisering av sågverk. I enlighet härmed avstyrker utskottet de likalydande motionerna I: 397 och II: 508, i vad däri yrkats att den ifrågasatta lånefonden icke skall komma till stånd.

Enligt vad som förutsatts i propositionen skall lån ur nämnda lånefond meddelas av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer och endast efter noggrann prövning i varje särskilt fall av förutsättningarna för företagets bärighet på längre sikt med hänsyn bl. a. till anläggningens tekniska karaktär samt företagets läge, råvaruförsörjning och avsättningsmög-

ligheter. De närmare bestämmelserna för fondmedlens förvaltning skulle utfärdas av Kungl. Maj:t.

Beträffande förutsättningarna för lån ur angivna lånefond har i motionen II: 509 hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att långivningen måtte avse icke enbart ramsågverk utan även cirkelsågverk. Med anledning härav vill utskottet erinra om utredningsmajoritetens förslag att lån ur den förordade lånefonden om 25 miljoner kronor borde avse utbyggnad eller nybyggnad av ramsågverk i södra Sverige men icke uppförande av cirkelsågverk. Såsom framgår av det tidigare anförda har departementschefen förordat riktlinjer för den ifrågasatta långivningen, vilka erhållit en mera allmän utformning och enligt utskottets mening täcker vad som får anses såsom väsentligt i förevarande sammanhang, nämligen att inrättandet av lånefonden utgör en åtgärd till stöd för strävanden på längre sikt att ytterligare rationalisera sågverksdriften inom områden, där detta framstår som särskilt önskvärt. Utskottet förutsätter att, även om behovet av sågverksutbyggnader i södra delarna av landet framstår som i första hand angeläget, det icke bör vara uteslutet att lån ur ifrågavarande lånefond må kunna medgivas för investering, som ej har denna regionala anknytning. I enlighet med vad nu anförts kan utskottet ansluta sig till de i propositionen angivna riktlinjerna för den blivande statliga långivning, varom här är fråga. Det torde böra överlåtas åt Kungl. Maj:t eller vederbörande myndighet att i enlighet med angivna riktlinjer efter vederbörlig prövning av inkomna ansökningar om lån närmare avväga de intressen, som här anmäler sig. Utskottet kan sålunda icke finna det påkallat, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar sig för att lån må avse sågverk av vare sig viss typ eller viss storlek.

I motionen II: 509 har vidare hemställts om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om åtgärder för återbetalning av pris- och konjunkturutmättningsmedel före år 1958 på villkor att återbetalda medel användes för rationalisering. Detta önskemål om tidigare återbetalning, som överensstämmer med vad skogsindustriutredningen ifrågasatt i sitt ovannämnda betänkande, har departementschefen för sin del icke ansett sig kunna för närvarande biträda. Med erinran att årets riksdag på hemställan av bevillningsutskottet avslagit motionsyrkanden om rätt att disponera vissa medel, som inestår å investeringskonto för skog enligt den år 1951 genomförda lagstiftningen, ansluter sig utskottet till den i propositionen intagna ståndpunkten i frågan om yrkade lättnader i gällande ordning för återbetalning av medel och kan i enlighet härmed icke förorda skrivelse till Kungl. Maj:t av den innebörd i förevarande hänseende som yrkats i motionen II: 509.

I propositionen behandlas jämväl vissa framställningar rörande dispositionen av pris- och konjunkturutmättningsmedel för skogliga forskningsuppgifter. På sätt närmare framgår av propositionen har bl. a. ett antal skogliga organ i gemensam framställning till Kungl. Maj:t hemställt dels om ändring av avtalen om konjunkturutmättningsavgift för år 1951 av inne-

börd att viss del av de medel, som avsetts för de med ändamål att främja det enskilda skogsbruket bildade länsstiftelserna, i stället anvisas för central skoglig forskning, dels om anvisande av 5 miljoner kronor av odisponerade prisutjämningsmedel till fonden för skoglig forskning och dels om tillsättande av styrelse för skogsvårdsfonden. De sålunda framförda önskemålen har upptagits i motionen II: 509, vari yrkats skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om åtgärder för realiserandet av angivna önskemål.

Departementschefen, som funnit förslaget rörande de för länsstiftelserna avsedda medlen beaktansvärt, har med understrykande av behovet av förbättrade resurser för de ledande institutionerna på den skogliga forskningens område ansett en närmare undersökning böra göras av möjligheterna att ernå en ändring av avtalsbestämmelserna i förevarande hänseende. Med hänsyn härtill synes icke erforderligt att riksdagen, såsom yrkats i motionen II: 509, i särskild skrivelse begär en sådan undersökning. Utskottet förutsätter att en översyn av avtalsbestämmelserna, som må komma till stånd, kommer att ske under medverkan av den sakkunskap i skogliga frågor, som kan anses erforderlig för ernåendet av en ur allmän synpunkt tillfredsställande avvägning inom ramen för tillgängliga medel av behovet av ekonomiskt stöd åt central skoglig forskning och åt mera direkt verkande åtgärder för skogsvård och skogsproduktion. I likhet med departementschefen anser utskottet att i avvaktan å denna undersökning ytterligare medel av inlutna prisutjämningsavgifter icke bör anvisas till fonden för skoglig forskning; det i motionen II: 509 framförda yrkandet i denna del avstyrkes fördenskull av utskottet.

Vad slutligen angår yrkandet i motionen II: 509 om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran att styrelse för skogsvårdsfonden måtte snarast tillsättas får utskottet erinra om att denna fråga är föremål för Kungl. Maj:ts prövning i anledning av ovan berörda framställning från vissa skogliga organ. Utskottet utgår ifrån att Kungl. Maj:t kommer att utse styrelse för skogsvårdsfonden när så anses erforderligt för vidtagande av de dispositioner av fondens medel som kan äga samband med bl. a. den fortsatta prövningen av frågor om anvisande av pris- och konjunkturutjämningsmedel för skoglig forskning. Utskottet kan fördenskull icke tillstyrka yrkandet i motionen II: 509 om skrivelse i ämnet.

Förslagen i övrigt i förevarande proposition föranleder ej erinran från utskottets sida. I enlighet härmed tillstyrker utskottet att av prisutjämningsmedel avsättes 100 000 kronor för utökad kursverksamhet för arbetsledare, förmän och arbetare inom sågverksindustrien samt att av prisutjämningsmedel må bestridas kostnaderna för en sågverksinventering, vars genomförande skall uppdragas åt kommerskollegium.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 62 samt med avslag å de likalydande

motionerna I: 397 av herr Björnberg m. fl. och II: 508 av herr Magnusson m. fl. samt motionen II: 509 av fru Sandström m. fl.,

1) lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden till och med den 30 juni 1955 att, med iakttagande av vad i propositionen anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift; samt

2) godkänna vad departementschefen föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter.

Stockholm den 16 mars 1954 .

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjäodahl, Heüman, Spetz, Franzon*, Gustaf Elofsson*, Falk, Velander, Söderquist, Niklasson och Einar Eriksson*; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Orgård, Sundström*, Brandt*, Strandh*, Christenson i Malmö, Henriksson*, Anderson i Sundsvall, Nilsson i Svalöv och Jansson i Aspeboda.

---

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer:

I) av herrar *Velander* och *Nilsson* i Svalöv, vilka under återopande av de likalydande motionerna I: 397 av herr Björnberg m. fl. och II: 508 av herr Magnusson m. fl. ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till sagda motioner,

1) avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 62, såvitt densamma avser fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att för tiden till och med den 30 juni 1955 meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift; samt

2) med godkännande i övrigt av vad departementschefen i propositionen föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter avslå förslaget om inrättande av en särskild lånefond av 5 miljoner kronor för utlämnande av lån till utbyggnad och rationalisering av sågverk.

II) av herrar *Spetz, Söderquist, Strandh, Christenson* i Malmö och *Ander-son* i Sundsvall, som ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Riksdagen har — — — (= utskottet s. 8 rad 3 nedifrån—s. 9 rad 14 uppifrån) — — — ej utgått.

Vad först angår frågan om förlängning av det gällande bemyndigandet för Kungl. Maj:t att uttaga prisutjämningsavgift, vill utskottet erinra om att när detta avgiftssystem infördes år 1945 skedde det i avsikt att under en övergångsperiod efter kriget söka bemästra de svårigheter, som förväntades uppstå för bl. a. den inhemska prisstabiliseringen. I sitt av riksdagen godkända betänkande (nr 41) betonade 1945 års bevillningsutskott även att avgifterna i fråga måste betraktas som en ren övergångsanordning och alltså vara av tillfällig karaktär.

Den nu rådande ekonomiska situationen är i stort sett stabiliserad. Med hänsyn härtill anser utskottet ett fortsatt bemyndigande vara obehövt. Men även av principiella skäl anser sig utskottet böra avstyrka propositionen i här förevarande del. Utskottet anser nämligen, att en fullmaktslagstiftning icke bör komma i fråga, när icke utomordentliga förhållanden föreligger eller andra liknande speciella skäl ej kan anföras. Utskottet biträder alltså i denna del det i de likalydande motionerna I: 397 av herr Björnberg m. fl. och II: 508 av herr Magnusson m. fl. samt i motionen II: 509 av fru Sandström m. fl. framställda yrkandet.

I propositionen — — — (= utskottet s. 9 rad 3 nedifrån—s. 11 rad 19 nedifrån) — — — viss storlek.

I motionen II: 509 har vidare hemställts om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om åtgärder för återbetalning av pris- och konjunkturutjämningsmedel före år 1958 på villkor att återbetalda medel användes för rationalisering. Detta önskemål om tidigare återbetalning, som överensstämmer med vad skogsindustriutredningen ifrågasatt i sitt ovannämnda betänkande, har departementschefen för sin del icke ansett sig kunna för närvarande biträda. Utskottet är väl medvetet om de omständigheter, som kan motivera en restriktiv hållning på denna punkt. Å andra sidan anser utskottet i likhet med vad som anförts i motionen att starka skäl också talar för att en tidigare återbetalning borde kunna ske i vissa fall. Utskottet utgår från att företag, som ansöker om tidigare återbetalning, skall få sin ansökan prövad. Vid en tidigare återbetalning bör i de fall den beviljas fogas villkoret, att medlen användes till rationalisering.

I propositionen — — — (= utskottet s. 11 rad 5 nedifrån—s. 12 rad 20 nedifrån) — — — av utskottet.

I motionen II: 509 har slutligen yrkats, att riksdagen måtte ingå med skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran att styrelse för skogsvårdsfonden måtte snarast tillsättas. Med hänsyn till vikten av att klarhet snarast vinnes om dispositionen av de i fonden inestående medlen, vilket ej kan ske förrän en styrelse tillsatts, vill utskottet tillstyrka detta yrkande.

Förslagen i övrigt — — — (= utskottet s. 12 rad 9 nedifrån—rad 4 nedifrån) — — — åt kommerskollegium.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen måtte

1) med åberopande av de likalydande motionerna I: 397 av herr Björnberg m. fl. och II: 508 av herr Magnusson m. fl. samt motionen II: 509 av fru Sandström m. fl. avslå det av Kungl. Maj:t i proposition nr 62 begärda bemyndigandet att meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift;

2) godkänna vad departementschefen föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter; samt

3) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t snarast måtte vidtaga åtgärder för tillsättande av styrelse för skogsvårdsfonden.»